

Η μαγεία του φωτός

Της
ΜΑΡΙΑΣ ΜΟΙΡΑ

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ, Γιώργος Αρβανίτης
Μια ζωή στο φως, εκδόσεις Πατάκι, σελ. 329

Ο γνωστός κινηματογραφιστής Γιώργος Αρβανίτης, βασικός συνεργάτης του Θόδωρου Αγγελόπουλου και πολλών άλλων διεθνώς αναγνωρισμένων Ελλήνων και ξένων σκηνοθετών, με σημαντικά βραβεία και πολυάριθμες διακρίσεις στο ενεργητικό του, αφηγείται συγκλονιστικές στιγμές και κορυφαία περιστατικά από τη ζωή και το έργο του. Χωρίς ρητορεία και έπαρση. Με απλότητα, σεμνότητα και ειλικρίνεια. Σαν ένα συναρπαστικό travelling στο χώρο και στο χρόνο, σε μυθικά πρόσωπα της μεγάλης οθόνης και εμβληματικά κινηματογραφικά στούντο, οικείους τόπους και άγνωστα τοπία, διαφορετικές ηπείρους και πόλεις του κόσμου σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης.

Ο διευθυντής φωτογραφίας Γιώργος Αρβανίτης, πνεύμα ανήσυχου και μαχητικό, υπήρξε σε όλη την επαγγελματική του διαδρομή εφευρετικός και πολυμήχανος. Επισυνάπτει πειραματικές τεχνικές και εφαρμόζοντας ιδιότυπες λύσεις, ώστε κάθε φορά να έχει στην δουλειά του το επιθυμητό αποτέλεσμα. Υπηρετώντας πάντα με ζέση και προσήλωση την ιδέα ενός συλλογικού καλλιτεχνικού οράματος. Εμποτίζοντας τις εικόνες που κατέγραφε μέσα από τον φακό με την σφραγίδα του προσωπικού του ύφους και το αποτύπωμα ενός τρόπου φωτογράφισης δωρικού, αισθαντικού, σχεδόν χειροποίητου. Έτσι από τα πρώτα του βήματα την δεκαετία του εξήντα, όταν μεσουρανούσε ο παλιός ελληνικός κινηματογράφος, μέχρι και σήμερα, δουλεύει μεθοδικά την ατμόσφαιρα των πλάνων του, χωρίς τις περισσότερες φορές να διαθέτει την απαιτούμενη επάρκεια χρόνου και υλικών μέσων.

Με εργαλείο την μαγεία του φωτός μελετά εξονυχιστικά και εκμεταλλεύεται στο έπακρο την αιγιματική του δύναμη να μεταμορφώνει τα πρόσωπα και τους χώρους. Οργανώνει την σύνθεση, την ισορροπία και την γεωμετρία των κάδρων του με τέτοιο τρόπο ώστε η εικόνα που φτάνει στον θεατή να διαμεσολαβεί τα νοήματα του μύθου τις ανάγκες του σεναρίου και τις καλλιτεχνικές προθέσεις του σκηνοθέτη, με καθάρτητα και συνέπεια. Με κεντρικό στόχο οι φωτιστικές του επιλογές να μην υπηρετούν απλά και μόνο το προφανές και το αυτονόητο της δράσης των ηθοποιών, αλλά να διαγράφουν και να ψυχογραφούν τους χαρακτήρες, κατευθύνοντας το βλέμμα στο ουσιώδες. Αποκαλύπτοντας με το ύψος των λήψεων και το χρώμα την ιδιαιτερότητα του τόπου, της εποχής και τις αδιόρατες πτυχές της υπόθεσης. Κατορθώνοντας το αισθητικό αποτέλεσμα να αποπνέει δραματικότητα και ένταση, με συνεχείς μεταβάσεις από το φως στο σκοτάδι, από τους απαλούς τόνους και τα ημίτονα σκιοφωτισμού στις σκληρές αντιθέσεις που εξαιλώνουν τις μορφές, θολώνουν τα περιγράμματα και μετατρέπουν τα πρόσωπα σε σκίες. Ακολουθώντας με προσήλωση τον δρόμο της αφάρσεως και της λιτότητας.

Η συγγραφέας Ελισάβετ Χρονοπούλου, κινηματογραφίστρια και η ίδια, διευθύνει αποτελεσματικά την γνωριμία του αναγνώστη με τον φωτογράφο - δημιουργό, καθοδηγώντας με ευαισθησία αυτήν την διαλογική περιπλάνηση σε δύσκολες εποχές, εμβληματικές ταινίες, τυχαία περιστατικά και μοιραίες καθοριστικές συναντήσεις. Εκφράζοντας με ένα επαναλαμβανόμενο «μα πάνω», την ειλικρινή απορία της, γι' αυτήν την σχεδόν μυθιστορηματική πορεία. Επιλέγοντας να αφήσει τον Γιώργο Αρβανίτη να μοντάρει την ταινία της ζωής του χωρίς να προσπαθεί να μετατρέψει τις εντυπωσιακές και γλαφυρές εξιστορήσεις του σε μια ενιαία γραμμική αφήγηση. Θέτοντας τα ερωτήματα, συλλέγοντας τις απαντήσεις και παρεμβάλλοντας τις δικές της κριτικές θέσεις και ερμηνείες, συνθέτει εμπειρίες και βιώματα, σκηνές και συμβάντα, συγκινητικά, οδυνηρά και ευτράπελα, τρυφερά και χαρούσιμα, του παρελθόντος και του παρόντος βίου του. Με αυτόν τον τρόπο ο αναγνώστης αρουγκράζεται αυτοόσια τη νηφάλια φωνή του δημιουργού, ο οποίος αναφέρει στην εμφάνιση θραύσματα από τα δύσκολα χρόνια της ελληνικής επαρχίας κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου. Μιλά για τον πρόωγο θάνατο του αντάτι πατέρα, που βγήκε στο βουπό από αξιοπρέπεια και αυτοσεβασμό, αντιδρώντας στην τρομο-

Άποψη της έκθεσης «Cindy Sherman at Cycladic: Πρώιμα έργα» στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης. Φωτ.: Γιάρις Ταβιτιάν

κρατία των φασιστών, την πολυετή φυλάκιση και τα βασανιστήρια της μάνας, την εκρίζωση των παιδιών από το χωριό Δίλοφο της Φθιώτιδας και την εγκατάσταση του εξαετούς Γιώργου στη Νέα Πεντέλη, όπου κοντά στην οικογένεια του θεού του γνώρισε την αγάπη και την ασφάλεια. Την σκληρή δουλειά και την οδυνηρή μοναξιά αλλά και την υπέρβαση των τραυματίων της παιδικής ηλικίας με πολύ διάβασμα, πείσιμα και αδάμιστη θέληση. Για να αλλάξει την ροή της ζωής του. Και όταν η τύχη και η μαχητικότητα του τον οδήγησαν, νεαρό τότε πλεκτρολόγο και σπουδαστή δραματικής σχολής, να εργαστεί κοντά στον Φίνο σαν βοηθός οπερατέρ και μετά στα εκκοσμημένα του σαν διευθυντής φωτογραφίας, δεν θα επαναπαυτεί στη σταθερότητα μιας θέσης στην ακμάζουσα τότε βιομηχανία του δημοφιούς λαϊκού θεάματος. Θα συνεχίσει να ψάχνει να υποκαταστήσει τις αναγκαίες σπουδές με μια μαθητεία κοντά σε σημαντικό σκηνοθέτη και ανθρώπου του πνεύματος. Μελετώντας προσεκτικά στο έργο των μεγάλων ζωγράφων, παλιών και συγχρόνων, το αίνημα της επίδρασης του φωτός στην κατασκευή της ποιητικής οσάνης της εικόνας. Χρησιμοποιώντας σαν πρώτη ύλη στον Θίασο του Αγγελόπουλου τα βιώματα από την σκοτεινή κλειστοφοβική επαρχία των πρώτων παιδικών του χρόνων που τον στήματιαν και το καφενείο Νέον του Τσα-

ρούχην. Και αυτή του η εμπόνηση θα κάνει τον ζωγράφο να διλώσει τον σεβασμό του στις υποδειγματικές εικαστικές του αναπαραστάσεις, που «ζωγραφίζουν» τους χώρους και τα πρόσωπα με αποκαλιπτικό και διαυγή τρόπο.

Στο ευανάγνωστο και καταποτιστικό αυτό βιβλίο υπάρχει ένα εκτεταμένο φωτογραφικό υλικό από το προσωπικό αρχείο του Γιώργου Αρβανίτη, ασπρόμαυρες και έγχρωμες εικόνες από πολλές ταινίες του καθώς και ένα αναλυτικό, χρηστικό και εμπειρισιατωμένο παράρτημα με όλη την φιλμογραφία του. Η συγγραφέας με ευαισθησία, σεβασμό και γνώση τιμά τη ζωή και το έργο του ανασυνθέτοντας τα θραύσματα των εξομολογήσεών του και κομμάτια της βιογραφίας του. Αποτυπώνει μια λαμπερή καριέρα, μια αγαπημένη οικογένεια, τη μόνη εγκατάσταση στη Γαλλία, ένα πλήθος συνεργασιών με αξιόλογους σκηνοθέτες, έναν σταθερό και μυστικό δεσμό με την τέχνη του που λειτουργεί σαν πυξίδα. Ένα καθαρό επίμονο βλέμμα που κοιτάζει τον κόσμο αχόρταγα, θέλοντας ολόψυχα να τον ερμηνεύσει και να τον αποτυπώσει:

«Κόιτα» μοιάζει να λέει η συγγραφέας στον αναγνώστη, όλα είναι δυνατά, αρκεί να το πιστέψεις, να το διεκδικήσεις και να το προσπαθήσεις με όλες σου τις δυνάμεις. Όπως ο Γιώργος Αρβανίτης.